

1 Levande skogar Jönköpings län

1.1 Sammanfattning för Levande skogar – Jönköpings län

Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte att kunna nås med befintliga styrmedel och åtgärder. Mängden död ved, grova träd och areal med skog äldre än 120 år ökar skogslandskapet. Skydd av viktiga livsmiljöer går för långsamt och det utförs allt för lite naturvårdande skötsel i dessa områden. Miljöarbetet för skogen och i skogen går trots allt i positiv riktning, men kanske inte fullt så snabbt som det vore önskvärt. Miljöhänsynen i skogsbruket behöver förbättras, utvecklas och gälla alla skogsbruksåtgärder.

1.2 Miljötilståndet i Jönköpings län

- Trenden för utvecklingen i miljön bedöms vara NEUTRAL.
- Nås miljökvalitetsmålet till år 2020? NEJ

1.3 Åtgärdsarbetet i Jönköpings län

1.3.1 Åtgärder regional nivå – myndigheter

Det övergripande målet under 2019 har varit att Skogsstyrelsen ska stärka naturvärden och möjliggöra ökad avverkning för ett hållbart samhälle. Fyra fokusområden bidrar till att nå målet: Minskade skogsskador, Bättre naturvård, Mer varierat skogsbruk och Ökad digitalisering.

Under de senaste åren har Skogsstyrelsen jobbat med skärpt lagtillsyn för att göra skogsvårdslagens nivå för miljöhänsyn.

Under 2019 blev arbetet med områdesskydd och arbetet med att få ett mer varierat skogsbruk i Jönköping nedprioriterat i och med minskade anslag. Trots detta fattades beslut under året för formellt skydd av totalt 122 hektar produktiv skogsmark. 15 hektar som biotopskyddsområden och 107 hektar avsattes till naturreservat av Länsstyrelsen. Skogsstyrelsen skrev avtal om naturvårdande skötsel på tre ärenden och sammanlagt 5,3 hektar.

Projektet *GRIP on LIFE*¹ har genomfört aktiviteter för att sprida kunskap om hur skogsbruk och vatten påverkar och samspelar med varandra. Projektet har fram till och med hösten år 2020 nått cirka 490 deltagare. I projektet ingår bland andra Skogsstyrelsen, som är projektägare, flera Länsstyrelser, Naturvårdsverket och Södra skogsägarna.

Skogsstyrelsens rådgivningar om naturvårdande skötsel inom Landsbygdsprogrammet *Skogens miljövärden*² hade drygt 40 deltagare under 2019. Inom *Nokås*³ (Natur- och Kulturvårdsåtgärder i skogen) fick ytterligare 6 skogsägare rådgivning om naturvårdande skötsel.

Fyra markägare fick år 2019 beslut om *ädellövskogsbruk*⁴ på sammanlagt dryga 260 000 kronor. Besluten gäller i första hand nyetablering av ädellövskog och röjning i tidigare etablerade ädellövskogar. En handfull skogsägare fick rådgivning om anläggning och skötsel av ädellövskog. Denna rådgivning ger skogsägaren möjlighet att ansöka om ersättning.

---

¹ [Skogsstyrelsen - GRIP on LIFE](#)

² [Skogsstyrelsen - Skogens miljövärden](#)

³ [Skogsstyrelsen - Nokås](#)

⁴ [Skogsstyrelsen - Ädellövsstöd](#)

Arbetet med varierat skogsbruk och *hyggesfritt skogsbruk*⁵ har fortsatt och skogsstyrelsen har nått knappt 10 skogsägare med information och skrivit enskilda rådgivningar om denna brukningsform. Dessutom har 10 skogsträffar genomförts, digitalt eller i fält. På dessa träffar har vi nått sammanlagt 171 deltagare.⁶

Sedan några år tillbaka finns det möjlighet för enskilda markägare i hela länet att föreslå nya skyddade skogsområden genom Nya *Komet*⁷ programmet. Den regionala strategin för formellt skydd av skog började en revidering 2018 och fastställdes under år 2019. Bland annat har några värdetrakter tillkommit och vissa har utökats.

Länsstyrelsen tog redan 2018 fram underlag och handlingsplan för *grön infrastruktur*⁸. Detta kan ses som en plattform för fortsatt arbete i frågan i samarbete med landskapets aktörer. Eftersom arbetet år 2019 fortfarande var i sin linda hade inte så många åtgärder utförts.

Det *regionala skogsprogram*⁹ som tagits fram är ett samverkansprojekt där olika intressen kan hitta varandra och tillsammans jobba för att lösa kommande utmaningar. *Lövsuccé*¹⁰ och mera tall är två av de projekt som det regionala skogsprogrammet mynnat ut i. I början av år 2019 hölls ett klimatseminarium, detta har också sitt ursprung i skogsprogrammet.

1.3.2 Åtgärder inom näringslivet – Jönköpings län

Arealen frivilliga avsättningar av produktiv skogsmark i Jönköping var 43 500 hektar under 2019. Det är 6 procent av den produktiva skogen i länet. Arealen certifierad skog steg med 52 000 hektar under 2019. Totalt finns nu 505 600 hektar certifierad skog i länet.¹¹

Under 2018/2019 så har ett initiativ tagits till ett *Mera tall-projekt*¹² i Jönköping och flera andra distrikt i regionen. Projektet är en samverkan mellan Skogsstyrelsen, delar av svensk skogsnäring och markägare, och ska försöka minska betesskadorna och öka andelen tall i landskapet.

Den branschgemensamma körskadepolicy¹³ som infördes för några år sedan följs och gäller fortsatt. Policyn infördes för att förenkla bedömningar och minska markskador vid avverkningar och har lett till positiva åtgärder. Södra Skogsägarna har till exempel infört garantier för markägarna mot markskador.

---

⁵ [Skogsstyrelsen - Hyggesfritt skogsbruk](#)

⁶ Processansvarig på distrikt, muntligen

⁷ [Naturreservat på markägarens initiativ | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁸ [Grön infrastruktur | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#) [Skogsstyrelsen - Grön infrastruktur](#)

⁹ [Regional skogsstrategi för Småland-Utveckling i Jönköpings län \(ril.se\)](#)

¹⁰ [Skogsstyrelsen - Simon lyfter lövet](#)

¹¹ [PX-Web - välj tabell \(skogsstyrelsen.se\)](#)

¹² <https://www.skogsstyrelsen.se/om-oss/var-verksamhet/projekt/mera-tall/>

¹³ https://www.skogskunskap.se/contentassets/6b8dbf61bab74a418e0dd519141c5709/miljopolicy-2013_korskadsv.pdf

1.4 Tillstånd och målbedömning för Levande skogar – Jönköping

Miljökvalitetsmålet är inte uppnått och kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Utvecklingen i miljön bedöms som neutral. Om man enbart tittar på arbetet med skydd av skog, skötsel av skyddad skog och inventering av naturvärden är utvecklingen tydligt negativ. Samhällets insatser för att bevara och sköta värdefulla naturområden är otillräckliga. Samtidigt finns det positiva trender i skogslandskapet med ökad mängd död ved, fler grova träd och en ökad areal med gammal skog.

Hänsynsuppföljningen efter avverkning visar på brister, inga trendbrott kan ses i de senaste uppföljningarna. En av de viktigaste åtgärderna för att förbättra miljöhänsynen är arbetet med målbilder. Målbilderna ska ge ett stöd i det praktiska arbetet för exempelvis planerare och maskinförare. Det finns ingen statistik än som i sin helhet visar miljöhänsynen efter att skogssektorn börjat jobba efter målbilderna. Det är därför svårt att i nuläget utläsa några direkta effekter av målbildsarbetet i hänsynsuppföljningen. Arealen certifierad skog ökar och med det finns potential till förbättrad miljöhänsyn i skogsbruket.

Skogsstyrelsen träffar ett antal tjänstemän och entreprenörer i dialogmöten, vid tillsynsarbetet och ibland i samband med rådgivning. Ofta diskuteras då arbetet med målbilderna. Bedömningen är att det finns relativt stora skillnader mellan hur långt olika organisationer har kommit i tillämpningen av målbilderna i sitt dagliga arbete.

Hänsynsuppföljning av kulturmiljöer visar fortsatt på en hög skadenivå efter avverkning¹⁴. Glädjande nog har skadorna på kulturmiljöer minskat ganska mycket 2019 jämfört med 2018. Hur allvarlig skadan är varierar mellan åren och det som är någorlunda konstant är att allvarlig skada i första hand sker vid markberedning.

Det finns ett stort antal oregistrerade kulturlämningar i skogslandskapet, eventuella skador på dessa ingår inte i uppföljningen.

Uttaget av grenar och toppar (GROT) i samband med föryngringsavverkning minskade år 2019 med drygt 1000 hektar jämfört med föregående år.¹⁵ Askåterföringen minskar med cirka 20 procent jämfört med år 2018, både räknat per hektar och ton aska.

År 2019 spreds 5490 ton aska på 1360 hektar.¹⁶

Skogliga stöd inom Landsbygdsprogrammet har under ett antal år utgjort ett viktigt tillskott för ekonomisk ersättning till natur- och kulturmiljövårdande åtgärder. Fram till hösten 2019 har ett hundratal skogsägare fått rådgivning om naturvårdande skötsel och skötsel av kulturlämningar samt möjlighet att söka ersättning. Arbetet med att erbjuda rådgivning och möjligheten att söka ersättning upphörde från början av september år 2020. För att få kontinuitet i denna möjlighet till natur- och kulturvårdande åtgärder hade det varit önskvärt att samma eller liknande ersättningsmöjligheter hade kunnat erbjudas någon gång under år 2021.

Nokås och ädellövsstöden finns kvar, men budgeten är begränsad och skulle behöva öka rejält för att kunna ersätta de ekonomiska möjligheter som fanns i Landsbygdsprogrammet.

Skogsstyrelsen fick ekonomiska resurser under 2018 att kartlägga skötselbehoven i biotopskydd och naturvårdsavtal i hela länet.¹⁷ Kartläggningen visar att hela region syd har ett mycket stort behov av naturvårdande skötsel i befintliga områdesskydd. Inväxning av gran utgör det enskilt största hotet mot biologisk mångfald i skogsmiljöer. På grund av en minskad budget år 2019 till att genomföra naturvårdande skötsel skrevs endast ett fåtal sådana avtal. Utan tillräckliga medel för skötsel av skyddad skog kan höga naturvärden, framförallt i lövmiljöer, förväntas sjunka.

---

¹⁴ <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/hansynsuppfoljning-kulturmiljoer/>

¹⁵ [PX-Web - tabell \(skogsstyrelsen.se\)](#)

¹⁶ [Skogsstyrelsen - Askåterföring](#) och Stefan Andersson, Skogsstyrelsen Halland, muntligen

¹⁷ [naturvardande-skotsel-lanslista.pdf \(skogsstyrelsen.se\)](#)

Av samma anledning behöver möjligheten att erbjuda rådgivningar och söka ersättning för skötsel av natur- och kulturmiljöer till mark utan någon form av skydd fortsatt finnas kvar.

Det saknas fortfarande viktig information om länets natur- och kulturvärden. Enligt en uppföljning av inventerade nyckelbiotoper¹⁸ visar det sig att det finns värdekärnor, områden, som ännu inte blivit kartlagda.

Skogsstyrelsens roll har ett stort fokus på tillsyn enligt skogsvårdslagen. Detta får till följd att andra aktörer får ett större ansvar att nå upp till nödvändig miljöhänsyn.

Viltbetesinventeringen visar att betetrycket kräver kraftfulla åtgärder för att komma ner till acceptabla nivåer. En andel årsskadad tall över 10 procent och att mindre än hälften av tallarna är oskadade, visar på en svår skadenivå.¹⁹ Den höga skadenivån gör att ståndortsanpassningen inte alltid är den bästa. Andelen tall på svaga marker är mindre än 40 procent och på mark lämplig för både tall och gran är andelen tall klart mindre än en femtedel. Åtgärder krävs för en bättre ståndortsanpassning och för att få in mer tall i mellanmarker, mark lämplig för både gran och tall.

---

¹⁸ [Skogsstyrelsens Böcker & Broschyrer - Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000 Meddelande 2001:3](#)

¹⁹ [Skogsstyrelsen - Varierande Äbin-resultat](#)